

КРАЉЕВИНА
ЈУГОСЛАВИЈА

Са лева на десно:
Кнез Павле Карађорђевић,
Др. Раденко Станковић и
Др. Иво Перовић
Краљевски намесници

Петар II Карађорђевић
[малолетни Краљ Југославије]

Извор текста закона:
Др. Гојко Никетић,
Збирка закона, 243. Св. 1936. год.
Изда. и књ. предузеће Геца Кон А.Д.

ИНВАЛИДСКИ ЗАКОН

*од 4 јула, 1929 год., са изменама и допунама од
4 децембра, 1929 год., 18 септембра, 1930 год., и 25 марта, 1936 год.*

Опште наредбе

§ 1 — Државна заштита и помоћ по одредбама овога Закона припада:

- 1) Ратним инвалидима; и
- 2) Породицама и родитељима (§ 37) ратника:
  - а) у рату погинулих;
  - б) у рату умрлих од задобивених рана, повреда или озледа или од болести задобивених при вршењу обавезне и одређене војне дужности;
  - в) несталих за време борбе; и
  - г) умрлих ратних инвалида.

§ 2 — Државну заштиту и помоћ имају, како страни тако и држављани Краљевине Југославије, ако се као добровољци боре у редовима војске и морнарице Краљевине Југославије, а испуњавају и остале услове по одредбама овога Закона.

§ 3 — Страни држављани и њихове породице имају право на заштиту и помоћ по одредбама овога Закона, ако за време рата служе и боре се у редовима војске и морнарице Краљевине Југославије, испуњавају услове овога Закона и не примају никакву помоћ од државе чији су поданици.

Инвалиди страних држава уживају сва права по овоме Закону, осим инвалиднине, уонолико уколико држава чији су поданици, указује исте помоћи нашим инвалидима.

§ 4 — Ратним инвалидом сматра се онај држављанин Краљевине Југославије који као ратник, од дана објаве рата, или првих судара на граници, па до дана Указа за повраћај војске и морнарице из ратног у редовно стање, без сопствене кривице задобије рану, повреду или озледу са последицама на функцију појединих делова, па се због тога и његова способност за привредни рад изгуби или смањи у толикој мери, да се по одредбама овога Закона призна за ратног инвалида.

Као ратни инвалид у смислу одредаба предњег става, сматра се још и онај, који без сопствене кривице потпуно изгуби вид, остане слеп, а под условом, да то није последица каквог оболења пре рата.

Као ратник сматра се: официр, подофицир, каплар, морнар и редов — обвезник (из кадра и резерве), који подлежи војној обавези и који за време рата у војсци и морнарици Краљевине Југославије врши одређену обавезну војну дужност.

Као нестали сматра се онај ратник о коме, у року од 6 месеци од дана указа за повраћај војске и морнарице из ратног у редовно стање, не стигне никаква поуздана вест, па у томе року, или и после овога, буде оглашен за несталог правноснажним решењем надлежног суда.

У породицу рачуна се, законита жена, брачна, призната ванбрачна и законитим путем до почетка рата усвојена (адоптирана) деца.

§ 5 — Немају права на државну заштиту и помоћ:

1) Ратници:

а) који се предаду непријатељу;

б) који избегну или напусте обавезну војну дужност;

в) који буду кажњени извршном пресудом војних или грађанских судова, за дела извршена у рату: робијом или заточењем, губитком чина и војничке односно грађанске части; који буду кажњени на затвор дужи од једне године дана, или до једне године за кривична дела и дела учињена из користољубља, или и за дела, која штете углед официра или интересе војске;

г) самоосакаћени.

2) Породице и родитељи:

а) горе побројаних ратника под а), б), в) и г);

б) ратника који буду кажњени смрћу.

Глава прва. Врсте државне заштите и помоћи

§ 6 — Држава даје ове врсте заштите и помоћи:

I. Ратним инвалидима:

1) доживотно или привремено издржавање у инвалидским домовима;

2) инвалиднину;

3) протезе и друга ортопедска помоћна средства;

4) бесплатно лечење;

5) обуку;

6) посредовање рада и првенство у добијању државне или самоуправне службе;

7) помоћ за оснивање или побољшање самосталног привредног положаја;

8) бесплатни подвоз; и

9) погребне трошкове.

Ратни инвалиди имају право на државну заштиту и помоћ по тачкама 3, 4, 5, 6 и 8 без обзира на имовно стање, у колико овим Законом није друкчије одређено. Право на пријем инвалиднине и на остале врсте заштите и помоћи по овоме Закону имају само под условом: да су сиромашног стања.

II. Породицама у смислу § 1 овога Закона:

1) инвалидску потпору;

2) сакатима, бесплатно лечење и апаратисање у ортопедским заводима и бесплатан подвоз; и

3) обуку.

III. Родитељима: новчану помоћ и бесплатан подвоз ради лекарско-комисијског прегледа по одредбама овог Закона.

Право на пријем инвалидске потпоре односно новчане помоћи, као и на остале врсте заштите и помоћи по овом Закону имају породице и родитељи поред осталих услова и под условом да су сиромашног стања.

Одељак први. Ратним инвалидима

1 Издржавање

§ 7 — Потпуно неспособни ратни инвалиди са 100% онеспособљености са додатком, а којима је за обичан живот потребна туђа помоћ, имају право да

буду примљени у нарочите инвалидске домове, где добијају сву потребну негу и издржавање, било доживотно или привремено.

Инвалиди из предњег става као и ратни инвалиди ма које групе који се налазе на бесплатном лечењу у болници за душевне болести, док су у инвалидском дому односно у болници, примаће једну трећину своје личне инвалиднине, а остатак инвалиднине са породичним додацима, ако на исте имају право, примаће њихове породице, Овај остатак инвалиднине не може бити већи од инвалидске потпоре предвиђене за породице ратних инвалида IV групе.

2 Инвалиднина

§ 8 — Ратници, који буду у смислу § 1 и 4 овога Закона признати за ратне инвалиде, деле се на девет група према утврђеним процентима онеспособљености.

У I групу улази онај ратни инвалид чија онеспособљеност буде утврђена са 100% са додатком, а уз то, да му је за обичан живот потребна и туђа помоћ.

У II групу са	— — — —	100%
У III групу са	— — — —	90%
У IV групу са	— — — —	80%
У V групу са	— — — —	70%
У VI групу са	— — — —	60%
У VII групу са	— — — —	50%
У VIII групу са	— — — —	40%
У IX групу са	— — — —	30%

Онеспособљеност испод 30% не узима се у обзир.

Оцена онеспособљености врши се по одредбама овога Закона и Упутства за процену инвалидности, које прописује Министар социјалне политике и народног здравља.

§ 9 — Сиромашним инвалидима VI, V, IV и III групе, старијим од 70 година, повисује се степен инвалидности за 10%.

§ 10 — Годишња инвалиднина за поједине групе из § 8 овог Закона износи:

Видети прилог: табела 2, стр: 178

§ 11 На пријем инвалиднине, по табели § 10 овога Закона, имају право сиромашни лични ратни инвалиди.

Сиромашни инвалиди, запослени код самоуправних власти, имају право на половину инвалиднине, за време док су у тој служби.

Ратни инвалиди I групе имају право на пријем инвалиднине без обзира на имовно стање.

Инвалиди у активној државној служби немају право на пријем инвалиднине. Када престану бити активни државни службеници, имаће право на инвалиднину уз услов из првог односно трећег става овога параграфа односно става другог § 99.

§ 12 — Ратни инвалиди I групе имају право на специјални лични додатак за негу без обзира на имовно стање. Овај додатак износи код обвезника (каплара и редова) и код подофицира 700 динара месечно, а код нижих и виших официра, капелника и свештеника 800 динара месечно.

Немају права на овај специјални додатак:

а) инвалиди који примају пензију из државне или самоуправне касе и

б) инвалиди за време док су бесплатно смештени у инвалидском дому или болници.

Ратни инвалиди I групе без обзира на имовно стање, као и ратни инвалиди II, III, IV, V и VI групе, који су сиромашни, у колико им према скупости одређена инвалиднина по § 10 овога Закона не би била довољна за живот, добијаће и додатак на скупости: на закониту жену (код муслимана на једну), на свако брачно, признато ванбрачно и на законитим путем до почетка рата усвојено дете.

Величину овога додатка одређује Министар финансија на предлог Министра социјалне политике и народног здравља у сагласности са Председником владе.

Ратни инвалиди у пензији, немају право на овај додатак, већ само на додатак, који им по специјалним законима припада као државним службеницима.

Немају право на овај додатак ни ратни инвалиди, који буду запослени код самоуправних власти, за време док буду запослени.

3 Протезе и друга ортопедска средства

§ 13 — Ратни инвалид има доживотно право на протезе, ортопедске ципеле и остала ортопедска помоћна средства, према његовој озледи и занимању.

Инвалид добија ручну и ножну протезу: радну и естетску, или две радне или две естетске. Са ручном протезом добија пар рукавица, а са ножном пар ципела. Специјалне ципеле добијају слепи инвалиди и они са ампутираним и парализованим рукама.

Протезе и ортопедска средства добијају се само за повређене и услед повреда оболеле делове тела. Са ортопедском ципелом, инвалид добија и ципелу за здраву ногу.

Ако инвалид у доцнијем животу, због повређеног тела или оболења, повреди или му оболи други део тела, има право на протезу и остала помоћна средства и за тај део тела.

§ 14 — Трајање сваке протезе и ортопедског апарата одређује стручна комисија у Ортопедским заводима.

Трајање ортопедских ципела је осам месеци, а ципела на нојној протези једна година, са једном оправком и једних и других за то време.

Ако инвалид пре одређеног рока поквари или истроши протезу или апарат, њихова оправка или замена извршиће се о државном трошку.

Само у случају хотимичног квара или немарности, оправка ће се вршити на рачун тога инвалида. Вредност такве оправке одбиће се инвалиду од инвалиднине, у корист државне касе, у једнаким месечним деловима, који не смеју бити већи од једне четвртине његове личне месечне инвалиднине. Решење доноси Управник ортопедског завода, а извршује га орган код кога инвалид прима инвалиднину.

§ 15 — Израда и оправка протеза, ортопедских ципела и других помоћних средстава, врши се у државним радионицама Ортопедских завода.

Протезе које се не могу израдити у државним радионицама, набавиће се о државном трошку, по одобрењу Министарства социјалне политике и народног здравља и претходком мишљењу стручне комисије.

4 Бесплатно лечење

§ 16 — Доживотно право на бесплатно лечење и лекове за време лечења имају:

1) сви ратни инвалиди за све ране и озледе услед којих су признати за инвалиде, као и за доцније компликације, које би се јавиле као њихове последице;

2) ратни инвалиди I, II, III, IV, V и VI групе и за оне болести, које добију у току живота.

§ 17 — Преглед, указивање помоћи и упућивање инвалида на лечење, дужан је вршити бесплатно најближи државни или самоуправни лекар, или лекар Уреда за осигурање радника. У недостатку ових, инвалид се може обратити у томе циљу и најближем приватном лекару, који је обавезан да му укаже бесплатну помоћ.

§ 18 — Лечење по одредбама § 16 Закона обавља се у државним, грађанским и војним санитетским установама, као и у самоуправним болницама и то само у онима, које одреди надлежни лекар.

За време лечења у горе означеним болницама и установама имаће ратни инвалид: редов, каплар и подофицир право на издржавање нижег, а остали на издржавање вишег реда у истом заводу.

У осталим болницама и санитетским установама, као и код куће, инвалид се може лечити само о свом трошку.

§ 19 Све санитетске установе и болнице, из предњег параграфа овога Закона, дужне су примати на лечење и издржавање упућене инвалиде.

Трошкови око лечења и издржавања ратних инвалида падају на терет буџета установа у којима се налазе. У колико би ти трошкови били већи, те их поменуте установе не би могле подмирити из својих сопствених средстава, подмириће их Министарство социјалне политике и народног здравља из прихода „Народног инвалидског фонда”.

§ 20 — Јавни и приватни лекари у купалиштима (бањама) или климатским лечилиштима дужни су указивати бесплатну лекарску помоћ сваком ратном инвалиду, који буде упућен у то купалиште или климатско лечилиште.

Купалишта (бање) и климатска лечилишта дужна су дати упућеним им ратним инвалидима бесплатно: сва терапеутска средства и стан и ослободити их свих такса.

Упућивање инвалида у купалишта (бање) и климатска лечилишта врши Министарство социјалне политике и народног здравља, или орган кога за то овласти, с тим, да број упућених инвалида, за време главне сезоне, може бити

до 3%, а пре и после главне сезоне до 10% сталних посетилаца из прошле године.

5 Обука ратних инвалида

§ 21 — Ратни инвалиди онеспособљени да продуже своје раније занимање, могу се према својим способностима обучити сличном занимању или способности за једно друго занимање, о државном трошку.

Инвалидима земљорадницима омогућиће се спрема у напреднијем земљорадничком раду, као и обука у занатима и радовима кућне индустрије, а за које буду имали способности.

Ове обуке вршиће се: у радионицама при Инвалидском дому и осталим установама за инвалиде; у државним пољопривредним, занатским, индустријским и трговачким школама, као и путем јавних државних курсева, организованих у циљу обучавања земљорадничког, занатског и трговачког подмлатка.

§ 22 — Сиромашним ратним инвалидима — ђацима, ради даљег школовања, даваће Министарство социјалне политике и народног здравља помоћ за набавку учила и благодјејања, ако и у колико не би били другим начином обезбеђени.

§ 23 — Сви издаци за обуку и школовање ђака ратних инвалида падају на терет прихода „Народног инвалидског фонда”.

Ближе одредбе о условима, начину, месту и трајању обуке и школовања, као и о издржавању ратних инвалида за то време, прописује Министар социјалне политике и народног здравља споразумно са ресорним министрима.

6 Посредовање рада

§ 24 — Код попуњавања места у државној и самоуправној служби, под једнаким условима, ратни инвалиди имају првенство пред осталим молиоцима.

Смањена њихова телесна способност не сме бити разлог ни за непостављање на службена места ни за отпуштање, где би редовне послове, према осталим својим способностима, могли обављати без опасности за себе и остале грађане.

Сва Министарства морају водити евиденцију о постављању инвалида у службу и о томе извештавати Министарство социјалне политике и народног здравља.

§ 25 — Ратни инвалиди VII, VIII и IX групе активни официри и подофицири и државни службеници (резервни официри, подофицири и обвезници) остају у трупи, односно у целарији у државној и самоуправној служби, ако се лекарско-комисијским прегледом утврди, да су за ове службе способни и ако то својим владањем и способностима заслужују.

Под истим условима могу у државној и самоуправној служби остати и ратни инвалиди II, III, IV, V и VI групе, ако за то изјаве жељу.

Инвалидност не може бити сметња даљем напредовању.

Надлежни Министар, у сагласности са Министром социјалне политике и народног здравља уредиће: на који ће начин ови инвалиди, у циљу њиховог даљег напредовања, испунити законске услове, који се од осталих траже, а који су у вези са потпуном физичком способношћу.

Кад буду стављени у пензију, имају право накнадно регулисати инвалиднину, односно принадлежности по овоме Закону, према њиховом чину, односно звању, које буду имали у времену пензионисања.

§ 26 — Државне и самоуправне установе за посредовање рада дужне су да бесплатно и првенствено нађу посао ратним инвалидима. У томе их имају потпомагати све државне власти, а нарочито органи и установе Министарства социјалне политике и народног здравља.

Поједине општине и сва друга самоуправна тела, биће дужни да приме у своју службу од ратних инвалида, припадника своје општине, односно самоуправног тела, онолико инвалида, колико то, према способностима за такву службу буде, по њиховом саслушању, одредила надлежна државна власт. Одређени број не може никада бити већи од 10% броја службених места у дотичној општини односно самоуправном телу.

Инвалиде VI до IX групе који траже запослење, а нису могли бити намештени у државну или самоуправну службу, дужна су запослити већа предузећа (са више од 50 радника) и пољопривредна добра преко 100 хектара, сразмерно економској снази предузећа, или добра и броју стално запослених радника, али с тим, да број радника-инвалида не мора бити већи од 5% укупног броја стално запослених радника.

Ближе одредбе о томе прописаће Министар социјалне политике и народног здравља у споразуму са Министрима трговине и индустрије и пољопривреде.

За неизвршење прописа овога параграфа, казниће се председници општина, представници самоуправних тела, предузећа, односно пољопривредна добра, новчаном казном до 5.000.— динара. Ове казне иду у корист „Народног инвалидског фонда”.

§ 27 — Малопродавнице дувана, цигар-папира и жижица доделиће се првенствено ратним инвалидима, односно удовима у рату погинулих, умрлих и несталих ратника и умрлих ратних инвалида са незбринутом децом. Код давања нових дозвола за малопродавнице дувана, цигар-папира и жижица, Монополска управа је обавезна да у споразуму са Министром социјалне политике и народног здравља уступи најмање 50% ових поменутих лица. Исто тако све остале повластице, које Држава и општине дају, као на пр. биоскопи, ресторације, кантине, киосци, продаја и растурање иностраних новина и илустрација и т. д. имају се додељивати у првом реду инвалидима уз исте услове.

Додељене повластице не могу се пренети на друго лице или организацију.

§ 28 — Министар социјалне политике и народног здравља овлашћује се да пропише Правилник, који ће у појединостима уредити запославање инвалида по овоме Закону.

7 Помоћ за оснивање или побољшање самосталног привредног положаја

§ 29 — Министар социјалне политике и народног здравља из чистог прихода „Народног

инвалидског фонда”, додељиваће ратним инвалидима помоћ за оснивање или побољшање њиховог самосталног привредног положаја, а саобразно овом Закону.

*Одељак други. Породицама ратника**1 Инвалидска потпора*

§ 32 — Сиромашне породице у рату погинулих, умрлих и несталих ратника заштићене § 1 овога Закона, уживаће инвалидску потпору и то: удова без деце 40%, са једним дететом 65%, са двоје деце 75%, са троје и више деце целу инвалиднину ратног инвалида IV групе одговарајућег чина, односно звања, по табели § 10 овога Закона.

Удове активних и резервних официра, војних чиновника, активних подофицира и осталих активних државних службеника, у рату погинулих, умрлих и несталих (§ 1 овога Закона), без обзира да ли имају право на пензију по специјалним законима, примаће инвалидску потпору: удова без деце 60%, са једним дететом 75%, са двоје деце 85%, са троје и више деце целу инвалиднину ратног инвалида IV групе одговарајућег чина, односно звања, по табели у § 10 овога Закона.

Удова која је и док је у активној државлој или самоуправној служби, или ужива своју личну пензију, нема права на пријем инвалидске потпоре за себе, већ само за децу,

а) на коју уз своју плату или пензију не прима породични додатак,

б) односно и за децу на коју прима овај датак, али под условом да деца не примају породичну пензију.

Породице умрлих ратних инвалида I, II, III и IV групе примаће инвалидску потпору по одредбама првог или другог става овога параграфа.

Породице умрлих ратних инвалида V, VI и VII групе примаће инвалидску потпору у горе наведеним процентима од инвалиднине, коју је примао умрли по табели § 10 овога Закона.

Породице умрлих ратника инвалида VIII и IX групе немају право на ову потпору.

§ 33 — Сирочад у рату погинулих, умрлих и несталих ратника (§ 1), без оца и мајке, а сиромашна, уживаће инвалидску потпору под условима овога Закона и то: ако је једно сироче 65%, двоје 80%, а троје и више целу инвалиднину предвиђену за ратног инвалида IV групе одговарајућег чина, односно звања по табели § 10 овога Закона, с тим да целокупан износ ове потпоре уживају подједнако на равне делове.

Инвалидску потпору по првом ставу овога параграфа примаће и сирочад умрлих ратних инвалида I, II, III и IV групе.

Сирочад умрлих ратних инвалида V, VI и VII групе примаће инвалидску потпору у означеним процентима од инвалиднине, коју је примао по табели § 10 овога Закона умрли инвалид, од кога доводе своје право.

Сирочад умрлих ратних инвалида VIII и IX групе немају право на ову потпору.

Исту инвалидску потпору као сирочад примаће и она деца, којима је мајка жива, али су деца судским путем одузета испод њеног старања, као и деца, којима се мајка преуда, умре или по овоме Закону изгуби право на инвалидску потпору или право на пријем исте.

Код додељивања ове помоћи узимаће се у обзир најпре они ратни инвалиди који су економски или социјално најслабији, у већој мери онеспособљени и са већим бројем незбринуте деце, а дају довољно моралног и личног јемства, да ће додељену помоћ разумно и корисно употребити.

8 Бесплатни подвоз инвалида

§ 30 — Ратни инвалиди имају права на бесплатан подвоз: подофицири, каплари и редови у III класи путничког или мешовитог воза и III класи на морским, а у II класи на речним бродовима; нижи официри и државни чиновници војног и грађанског реда у II класи железнице и II класи на морским а у I класи на речним бродовима, а виши официри и виши чиновници у I класи железнице и I класи лађе и то у случајевима, када их надлежне власти зову и упућују на лекарски преглед, лечење, ради протеза или других ортопедских средстава, на обуку, или се оданде враћају кућама.

Пратиоци ратних инвалида I групе имају такође право на бесплатну возњу као и инвалиди, које прате у горе поменутих сврхама.

Објаве за бесплатан подвоз издаваће и слати власти, које их позивају, односно упућују. У случају хитне потребе, по лекарском уверењу, издаваће објаве полицијске власти у подручју којих стално бораве, а у спроводном акту изложиће потребу и циљ путовања и уз исти приложити лекарско уверење.

Ратни инвалид I групе, ако је сиромашан, када путује у поменуте сврхе, има право и на подвоз колима до станице или пристаништа. Кола је дужна да набави општина из које инвалид полази.

Привагна саобраћајна предузећа, субвенционирана од државе, дужна су дати ове исте повластице у возњи.

Ратни инвалиди када путују по приватној потреби, имају право на повластицу у возњи у половину цене три пута годишње.

9 Погребни трошкови

§ 31 — На име трошкова око погребња ратног инвалида издаће се породици умрлог и то: I, II и III групе једномесечна, а осталим групама тромесечна лична инвалиднина са додатцима по овом Закону, без обзира да ли на име ових трошкова прима с које друге стране какву помоћ. Ову исплату врши благајна на којој је умрломе исплаћивана инвалиднина.

На помоћ за сахрану у смислу претходног става, немају права породице ратних инвалида који су умрли као активни или пензионисани државни службеници војног и грађанског реда и државних саобраћајних установа.

Жени или деци умрлог ратног инвалида, ако су сиромашни, издаће се на име помоћи и износ његове двомесечне личне инвалиднине. На ову помоћ немају право жена или деца активних и пензионисаних државних службеника војног и грађанског реда и државних саобраћајних установа. Одлуку о овој помоћи доноси на молбу жене или деце умрлог, Министар социјалне политике и народног здравља. Помоћ се исплаћује из „Народног инвалидског фонда”.

Сахрана ратног инвалида извршиће се указивањем прописаних војних почести, ако за то има могућности у месту умрлога.

2 Бесплатно лечење и апаратисање у ортопедским заводима

§ 34 — Сакати чланови породице и сирочад, заштићени овим Законом, добијају бесплатно лечење уз протезе и друга ортопедска средства по одредбама § 13—15 овога Закона.

За одлазак у ортопедске заводе ради лечења, снабдевања и оправке протеза и др. ортопедских средстава као и за повратак кући, имају и бесплатан подвоз сходно § 30 овога Закона.

3 Обука деце

§ 35 — У циљу да добију што боље васпитање и спрему за живот, ратна сирочад, а по могућству и деца лица заштићених овим Законом, примаће се превентивно у све јавне заводе, војне и грађанске школе, у којима им држава или самоуправни тела дају потпуно

издржаваше. У том случају, док тамо буду смештена, ратна сирочад губе право на даљи пријем инвалидске потпоре, а родитељи право на даљи пријем додатка, односно припадајуће потпоре на то дете.

Првенствено право имају горе поменути лица и код додељивања свих државних и самоуправних помоћи, ако њиховим правилима нису нарочито ограничене за извесне породице, територије или друштвене сталеже, у којима нема лица заштићених овим Законом. Она имају првенствено право и на упослење у државној и самоуправниј служби, под једнаким условима.

§ 36 — Слепа, глухонема, умно ограничена и саката сирочад, као и оваква деца осталих лица заштићених овим Законом, примаће се бесплатно на обуку и издржавање у специјалне школе и заводз, у циљу добијања опште наставе и способности за живот.

Ова деца губе право на пријем инвалидске потпоре за време док су смештена у којој школи или заводу и у њима добијају потпуно и бесплатно издржавање.

Одељак трећи. Родитељима

Новчана помоћ

§ 37 — Сиромашни и за привредни рад неспособни родитељи, којима је погинули, умрли или нестали син, заштићен овим Законом, био и пре своје смрти једини хранилац, а немају и док немају другог пунолетног сина,

способног за храниоца, добијају годишњу новчану помоћ, која износи: за једног родитеља 40% а за оба родитеља 60% од инвалиднине инвалида IV групе одгарајућег чина, односно звања, по табелз § 10 овога Закона, на равне делове.

Као неспособан за храниоца сматра се онај пунолетни син, који је, према своме редовном позиву, физички или умно стално неспособан за привређивање што се има утврдити лекарско-комисијским прегледом. Као неспособан за храниоца сматра се и онај пунолетни син који је лични ратни инвалид I, II, III и IV групе.

На ову новчану помоћ немају право они родитељи, чији погинули, умрли или нестали син има породицу, која по одредбама овога Закона прима инвалидску потпору.

Неспособност за привредни рад родитеља испод 60 година старости утврђиваће се лекарско-комисијским прегледом, по одредбама овога Закона.

За одлазак на преглед и повратак кући, родитељи имају право на бесплатан подвоз по одредбама § 30 овога Закона.

Глава друга. Почетак и трајање инвалиднине, инвалидске потпоре и помоћи

§ 38 — Инвалиднина, инвалидска потпора помоћ досуђиваће се и примати од дана пријаве надлежном војном округу, односно инвалидском суду.

Лицима, која уживају за време рата нарочиту државну помоћ за издржавање, а имају право на инвалидску потпору и помоћ и по овоме Закону, припада и исплаћује се инвалидска потпора, односно помоћ у пуном износу од првог дана у месецу после обуставе државне помоћи за издржавање.

§ 39 — Ратни инвалиди II, III, IV, V и VI групе могу тражити поновни преглед и повећање своје инвалиднине, ако се доцније, без њихове кривице, због погоршања задобијених рана или озледа у борби, повећа степен њихове неспособности. То се мора утврдити лекарско-комисијским прегледом супер-ревизијске комисије при штабу команде дивизијске области. Повећана инвалиднина, у том случају, тече им од дана пријаве надлежном Инвалидском суду, а ако је пријава учињена раније (пре прегледа), онда од дана лекарско-комисијског прегледа.

Ратни инвалиди VII, VIII и IX групе могу тражити повећање своје инвалиднине, ако на поновном прегледу њихова неспособност буде утврђена на најмање 70%

Министар социјалне политике и народног здравља може увек наредити ревизију прегледа.

§ 40 — Инвалидска потпора и помоћ траје:

- 1) за удовице до преудаје или до смрти;
- 2) за родитеље до смрти, ако раније не добију другог пунолетног сина, односно хранитеља.

Ова помоћ престаје и у случају, кад се отац поново ожени или мајка преуда.

- 3) за децу и сирочад из § 33 овога Закона, ако нису на други начин збринута, или оспособљена за рад и живот, до навршене 16 године живота.

За децу и сирочад, која се школују, инвалидска потпора траје до свршетка школе, а најдаље до навршене 23 године живота, ако није случај из § 35 и 36 овога Закона.

Женско дете, сироче, губи право на инвалидску потпору још и удајом.

Деца заштићена овим законом, која су без сопствене кривице пре навршене 16 године постала умно или телесно потпуно неспособна за ма какво привређивање, уживаће инвалидску потпору за све време неспособности. Неспособност се утврђује лекарско-комисијским прегледом.

§ 41 — Кад официр (активни и резервни) погине или умре у рату, Држава је дужна издавати његовој породици (жени и деци) привремено, на рачун инвалидске потпоре, половину његове плате са свима додатцима и припадностима и то све док не почну примати досуђену инвалидску потпору.

Ако тај официр нема породицу, али има родитеље са условима из § 37 овога Закона, онда ће се овима издавати привремено само половина његове плате и то све докле, док не почну примати новчану помоћ по одредбама овога Закона.

Ради регулисања инвалидске потпоре, или помоћи, породица, односно родитељи, дужни су, да се обрате надлежном суду у року од два месеца од дана званичног извештаја о смрти лица од кога доводе право. Ако у овоме року не поднесу пријаву, обуставиће им се даље привремено издавање означених принадлежности.

Губитак и обустава инвалиднине, инвалидске потпоре и помоћи

§ 42 — Право на личну инвалиднину, инвалидску потпору, помоћ и остале заштите по одредбама овога Закона, губе за увек ратни инвалиди, њихове породице и родитељи у овим случајевима:

- 1) када се при ревизији прзгледа нађе да су способни или оспособљени;
- 2) када иступе из држављанства, ступе у службу које стране државе или се одселе на стално становање ван отаџбине.

Они, који се у року најдаље за три године, рачунајући од дана одласка, поново врате у отаџбину, задобијају накнадно, од дана повратка, право на уживање државне заштите и помоћи, ако и на даље испуњавају услове овога Закона.

Лица којима је одобрено уживање инвалидских принадлежности у иностранству, не губе права на државну заштиту и помоћ.

3) када се послуже обманом или лажним документима, или кад симулирају болест, или кад се хотимично повреде или озледе; кад се пријаве и буду на два места прегледани, или кад се послуже и којим другим недозвољеним средствима у циљу, да им се досуди или одмери већа инвалиднина, односно потпора или помоћ, него што им припада у смислу овога Закона. Ово право за увек губе и лица, заштићена овим Законом, која у томе циљу другоме помажу;

4) када не известе своју пореску управу, на којој примају инвалиднину, потпору или помоћ, о променама у своме имовном и задружном стању, као и о осталим променама, које повлаче измену решења о праву на државну заштиту и помоћ;

5) када раде и служе противно интересима Државе или буду осуђена за кривична дела противу Државе и њеног уређења;

6) када буду кажњена за увреду Владаоца и Његовог Дома;

7) када буду кажњена смрћу, робијом, заточењем или када изгубе грађанску или војничку част, било по извршној судској пресуди, било по самом Закону;

8) када буду кажњена на затвор дужи од једне године, а казна повлачи губитак чина, односно звања, или на казну затвора од једне године или и мању од једне године, али за дела учињена из користољубља;

9) када је оставци, коју поднесе активни официр и разрешењу резервног официра повод њихово владање, понашање и занимање, које је неупутно, недолично и штетно по углед официра или у опште по службу у војсци и морнарици;

10) када се одаду крађи, пијанетву, коцкању и уопште неморалном животу, који худи угледу инвалида. Све се ово има утврдити уверењем надлежне власти.

Представку, о свима напред поменутих случајевима, дужна је да учини државна, самоуправна, општинска власт, чим за овакве случаје сазна.

Одлуку о губитку инвалиднине, инвалидске потпоре и помоћи доноси суд, који је надлежан за досуђивање.

§ 43 — Инвалиди, који буду кажњени затвором до једне' године за дела, која нису учинили из користољубља, немају право на пријем личне инвалиднине само за време издржавања казне.

Инвалиди, за које надлежна власт утврди да чине злоупотребу са разним врстама заштите и помоћи, или да се одају прошњи, или да у знатној мери занемарују себе или своју породицу, у материјалном или моралном погледу, губе за увек или само за извесно време, једну или више врста државне заштите и помоћи предвиђене § 6 овога Закона.

Ако је осуђен један од чланова породице, на које инвалид, односно његова породица или родитељи, по одредбама овога Закона примају додатак, инвалидску потпору или помоћ, уживалац инвалиднине, инвалидске потпоре и помоћи губи за тога члана на свагда право државне заштите и помоћи.

Представка о овоме подноси се и одлука доноси како је изложено у последња два става § 42 овога Закона.

§ 44 — Ако је жена ратног инвалида пресудом растављена или разведена, има право, после његове смрти, на инвалидску потпору и заштиту:

1) ако има деце из законитог брака са растављеним или разведеним мужем и ова буду поверена њеном старању;

2) ако су и док су јој та деца заштићена овим Законом;

3) ако инвалидску потпору, под надзором старатељског судије, употребљава за њихово збрињавање.

У противном случају, инвалидска потпора досуђује се деци, која се онда сматрају као сирочад без оца и мајке.

§ 45 — Удови ратног инвалида, која у моменту смрти свога мужа није имала деце, приликом преудаје, као и женском детету (сиро-

чету) приликом удаје, кад се преудајом, односно удајом, гаси право на инвалидску потпору, исплатиће се једном за свагда као мираз, трогодишња инвалидска потпора, ако то у року од 15 дана после венчања затражи од надлежног суда, који о томе, према поднетим доказима, доноси решење. Ово се не односи на женско дете које према § 40 овога Закона продужава да ужива инвалидску потпору до навршетка 23 године.

Ако се удова ратног инвалида без деце, или са децом, преуда за ратног инвалида, онда после његове смрти, ако није примила откуп инвалидске потпоре по свом првом мужу, прима инвалидску потпору по § 32 овога Закона за себе и за закониту децу из оба брака; у противном случају примаће потпору само за децу из другог брака, као и за затечену децу другог мужа, ако на ово имају и даље право уживања.

Задужење и иренос инвалиднине, инвалидске потпоре и помоћи.

§ 46 — Из инвалиднине, инвалидске потпоре, помоћи и додатака, по овоме Закону, не могу се наплаћивати никаква потраживања нити се на њих може спроводити извршење.

Изузетно, може се из инвалиднине и инвалидске потпоре вршити наплата за рачун државне касе само на случај и по одредби из последњег става § 14 овога Закона.

За законско издржавање може уз две трећине инвалиднине бити обухваћен још и цео додатак, предвиђен овим Законом, који припада инвалиду за лице на које се ово законско издржавање односи.

Глава трећа. Поступак

А. Утврђивање инвалидности

Пријаве за преглед

§ 47 — Ратник, који жели да се призна за ратног инвалида и да ужива државну заштиту и помоћ по овоме Закону, дужан је да се пријави за преглед својој надлежној команди војног округа, ради утврђивања његове неспособности за војну дужност и за привредни рад.

У пријави има да значи:

1. Годину рођења, место рођења и место у коме стално живи: село, општину, срез, бановину, када је (дан, месец, година) ступио у кадар на одслужење рока, на колико и у коју јединицу војске или морнарице;

2. у којој је јединици био и на каквој војној дужности у рату и које су му биле претпостављене старешине. Ако је служио у више јединица, онда у којој јединици и у коме времену;

3. када је (дан, месец и година), у којој борби или прилици задобио рану, озледу (повреду и на коме месту — положају);

4. у којој му је санитетској установи указана прва помоћ; у којој је болници и у коме месту лечен и од кога је дана и докле лечен у тој болници. Ако је лечен у више болница, онда у којима и која је последња из које је отпуштен и када (дан, месец и година);

5. да ли је по отпусту из болнице упућен у команду или на боловање и на колико дана; и

6. када је (дан, месец и година) отпуштен, односно разрешен службе у војсци и морнарици: у току или по завршетку рата.

Уз пријаву прилаже све војничке документе, које при себи има и које је при упућивању у болницу, или при отпусту из ње добио (објава, отпусна болесничка листа или уверење о неспособности).

Пријава се има поднети у току или по завршетку рата и најдаље у року од 6 месеци по повраћају војске и морнарице из ратног стања у редовно, или у овоме року од дана отпуста из болнице, ако је из ње отпуштен као привремено или стално неспособан. Ратници, који се налазе ван земље, имају поднети пријаву најдаље у року од године дана по повраћају војске и морнарице из ратног стања у редовно.

Ратници који се налазе у инвалидским школама, заводима и болницама, подносе пријаву управама тих завода, а оне их достављају надлежној команди војног округа на чијој се територији налазе.

За душевно оболеле ратнике, пријаву подносе, у горе означеном року, њихови стараоци. Ако ових нема, онда њихови најближи рођаци, а ако и ових нема, онда по званичној дужности пријаву подносе надлежне општинске власти. Ако ово не учине, казниће се по

одредбама овога Закона. Изречена казна не разрешава их дужности да то

накнадно одмах учине. За лица у болницама за душевно оболеле, има се то у пријави и означити. Уз ову пријаву се прилажу и документи, које болесник има, а наводе се и остали податци, које може дати.

Активни официр и подофицир подносе молбу у означеном року својој команди, у којој су последњи пут и пре онеспособљења били на служби у рату; ако пријаву подносе по завршетку рата, онда оној кадровској команди у којој су на служби у времену подношења пријаве. Даљи поступак бива по одредбама овога Закона.

§ 48 — Надлежна команда војног округа прегледаће пријаву и ако у њој нема свих потребних података, по § 47 овога Закона, прибавља их најхитније службеним путем од надлежних власти.

Пријаве, које не буду поднете у одређеном року по § 47 овога Закона, неће се узимати у поступак сем пријава за душевно оболеле ратнике, као и за оне у инвалидским заводима, школама, и болницама, а које подносе стараоци, општинске власти и управе завода, школа и болница. Решење по овоме доносе команданти војних округа. Против њиховог решења има места жалби команданту дивизијске области, чије је решење извршно.

Комисија за преглед инвалида

§ 49 — Преглед пријављених ратника врши се комисијски.

Код команде сваког војног округа постоји комисија за преглед ратника, коју саставља: командант војног округа или његов помоћник, као председник, два лекара, од којих један мора бити војни а један грађански (државни или самоуправни) и један представник месне управне или општинске власти.

Душевно оболеле и остале ратнике, који су у државним болницама и санаторијима, прегледа у тим болницама, санаторијима комисија у коју улази управник са два лекара, које он одреди и један представник месне управне или општинске власти.

Ратнике, који се налазе по инвалидским заводима и школама, прегледа комисија у коју улази управник са два лекара, које он одреди и представник војне или управне или општинске власти из оног места.

У оба ова случаја комисија шаље свој извештај надлежној команди војног округа.

Ако комисија приликом прегледа пријављеног ратника нађе, да је потребно, ради одређивања тачне дијагнозе, посматрати га, или да буде прегледан од лекара специјалисте, упутиће га првенствено у најближу сталну војну

или државну грађанску болницу у којој има таквих специјалиста. Трошкови око пута ових ратника и њиховог бављења у болници падају на терет Државе.

§ 50 — Комисија код команде војног округа израђује распоред прегледа ратника по општинама, а командант војног округа овај распоред најхитније саопштава свима општинама, да прикупе и у одређене дане упуте на преглед пријављене ратнике са једним часником (одборником), кога општинска власт одреди.

Комисија отпочиње преглед са најтежим ратником и из најудаљенијих крајева и пошто у присуству општинског часника констатује код сваког од ових идентитет утврђује:

1. — његову неспособност за војну службу;

2. — проценат његове неспособности за привредни рад на основу детаљне

диагнозе (лекара чланова комисије) о његовој рани, повреди (озледи), или оболењу од ових, или других којих болести и да ли су ове ранијих датума или од болести у рату задобијених. При овоме не узимају се у обзир погоршања, која су наступила кривицом прегледаног лица; и

3. — да ли је промена његове неспособности за привредни рад проузрокована једним од узрока из § 4 овога Закона, или због других узрока са ближним одређењем ових.

По тачци 1 комисија поступа према Уредби о оцени способности за војну службу, а по тачци 2 и 3 према прописаном Упутству за процену инвалидности, по § 8 овога Закона.

Комисија одлучује већином гласова. Ако се у комисији поделе гласови или се лекари не сложе у диагнози, прогнози или оцени неспособности, комисија ће ратника са предметом упутити суперревизијској комисији при штабу команде дивизијске области на преглед, оцену и даљи поступак.

§ 51 — За време прегледа комисија води списак прегледаних са детаљним описом нађеног стања, а по завршеном прегледу:

1. — саопштава резултат прегледа заинтересованом ратнику;

2. — из списка прегледаних ратника саставља:

а) списак стално неспособних за ма какovu службу у војсци;

б) списак ограничено способних за војну службу; и

в) списак ратника који испуњавају услове § 4 и 8 овога Закона и које треба признати за ратне инвалиде (сталне или привремене); и

3. — за сваког прегледаног ратника, кога треба признати за ратног инвалида, израђује:

а) Инвалидски Лист; и

б) Инвалидско Уверење, за ратнике који се имају признати за ратне инвалиде, а који приликом саопштења резултата прегледа изјаве, да су задовољни одлуком. У противном случају, комисија издаје заинтересованом ратнику само потврду, да је био на прегледу, означајући на њој дијагнозу и проценат онеспособљености.

Инвалидско уверење комисија израђује у дупликату. Један примерак предаје заинтересованом лицу, а други примерак прилаже његовој пријави, па с односним документима враћа команданту војног округа.

Инвалидски Лист и Уверење прописује Министар социјалне политике и народног здравља. Штапају се на терет прихода „Народног инвалидског фонда” и достављају командантима војних округа на употребу.

§ 52 — Ратници, који из оправданих разлога нису могли доћи на преглед одређеног дана позваће се накнадно на преглед у року од месец дана. Ратници, који у року најдаље од 3 месеца, од дана одређеног првог прегледа, не оправдају изостанак, нити се јаве у томе року за накнадни преглед, губе право на накнадни преглед и заштите по овоме Закону.

Дан за преглед објављује се опшгим уобичајеним начином.

Решења по овоме доносе надлежни команданти војних округа и ова су извршна.

§ 53 — Команданти војних округа, на основу добивених спискова по § 51 овога Закона, иоступају даље овако:

1. — са стално неспособнима из тач. 2 под а) § 51, ако према истој тач. под в) не буду предложени за ратне инвалиде, поступају даље по одредбама Закона о устројству војске и морнарице;

2. — распоређују на одговарајуће војне дужности сва лица из тач. 2 под б) истога параграфа; и

3. — са ратницима које треба признати за ратне инвалиде, поступа се даље по одредбама овога Закона.

§ 54 — Против одлуке комисије за преглед код војног округа, ратник може поднети жалбу:

а) због лекарске диагнозе; и

б) због категорисања — процента онеспособљености за привредни рад.

Жалбу подноси команди војног округа, при којој је и прегледан, непосредно или поштом, у року од 15 дана по пријему Уверења. Команда је дужна, да све акте жалиоца, у року од 10 дана по пријему жалбе, спроведе супер-ревизионој комисији команде своје дивизијске области на преглед и решење.

Ако заинтересовани ратник у одређеном року не изјави жалбу, одлука комисије за преглед инвалида постаје извршна и надлежни војни округ издаје му Инвалидско уверење.

§ 55 — Супер-ревизијска комисија може одлуке прве комисије потврдити или преиначити, било на основу самих акта у предмету, било на основу накнадног прегледа. У првом случају доноси одмах решење, а у другом позива ратника на преглед одређујући му и дан прегледа. Ако одређеног дана не дође на преглед из неоправданих разлога, супер-ревизијска комисија доноси решење и у његовој одсутности. Ако изостанак оправда, онда га накнадно позива на преглед.

Супер-ревизијска комисија издаје уверење у дупликату: један примерак предаје жалиоцу, ако је био на прегледу, а други примерак прикључује предмету и акта жалбе враћа надлежном војном округу на даљи поступак по одредбама овога Закона. Ако није присуствовао прегледу, уверење му доставља команда војног округа преко надлежне општинске власти.

Одлука супер-ревизијске комисије је извршна.

§ 56 — Лекарски преглед има се извршити са највећом брижљивошћу. Несавесно, нетачно и небрижљиво вршење прегледа повлачи законску одговорност.

Б) Решење о задобивању права

1 На инвалиднину

§ 57 — Команде војног округа пошто прибаве податке по § 47 овога Закона и добију уверење лекарско-комисијског прегледа по § 51, односно 55 овога Закона, за све ратнике, који су у пријави означили да желе да им се призна државна заштита и помоћ, најхитније прикупљају од државних власти још и ове документе:

а) ако је жењен, извод венчаних и уверење да са женом није законитим путем разведен;

б) за сваког члана породице, који има права на заштиту по овоме Закону, извод

рођених. За децу усвојену и ванбрачну признату још и доказ, да су законитим путем усвојена, односно призната и када;

в) уверење месне општинске власти да су живи сви чланови породице, за које тражи заштиту и помоћ;

г) уверење о владању и да ли је и када био кажњен и за које дело; и

д) уверење о његовом имовном стању и имовном стању његовог оца, ако је с њим у заједници, односно задруге, ако ова постоји и то све у времену онеспособљења и у времену издавања уверења.

Имовно стање има да обухвата: покретну и непокретну имовину, ма где била; годишњи приход од занимања, зараде, службе, заната и других извора, месечну плату или пензију, колико плаћа личне годишње порезе, а колико отац, или задруга;

ђ) занимање пре одласка у рат и после рата;

е) ако је за рад потпуно неспособан: да ли је везан за постељу, да ли му треба туђа помоћ и ко се о њему стара; и

ж) ако је душевно болестан: ко му је законити старалац и где овај станује.

Пријаву са раније прибављеним документима и комисијским уверењем, као и са свима документима по овоме параграфу, команда војног округа доставља надлежном инвалидском суду на даљу одлуку.

Досуђена инвалиднина тече од дана пријаве за преглед и ради додељивања и уживања државне заштите и помоћи.

Лица, која у пријави за лекарско-комисијски преглед не изложе да траже државну заштиту и помоћ по овоме Закону, губе право на ове, ако се у року од три месеца, од извршеног лекарско-комисијског прегледа не пријаве накнадно надлежном инвалидском суду за ову заштиту и помоћ. У овоме случају право на инвалиднину стичу од дана накнадне пријаве.

2 На инвалидску потпору

§ 58 — За чланове породице, који сходно § 1 овога Закона траже државну заштиту и помоћ, пријаву подноси надлежном инвалидском суду законита жена погинулог, умрлог или несталог ратника, односно умрлог ратног инвалида.

Пре одлуке, надлежни инвалидски суд, по званичној дужности, прикупља, у колико нису прикупљени и поднети од стране заинтересованог лица ове документе:

а) уверење војне власти о погинулом, несталом за време борбе, односно умрлом мужу за време рата на војној дужности.

Ако се ово уверење не може добити и поднети и то званично утврди од стране војних власти, онда се место овог уверења имају узети као доказна средства, под кривичном и материјалном одговорношћу и под заклетвом, искази најмање два војника-очевидца с не јединице, из које је погинули, нестали или умрли, а којима је тај догађај лично познат;

б) извод умрлих, ако јој је муж као признати ратни инвалид умро;

в) извод венчаних или и други одговарајући доказ о томе, да је умрлом била законита жена и уверење општинске власти, да до његове смрти није с њим била законитим путем разведена;

г) извод рођених за децу или и други одговарајући доказ о томе, ако имају право на државну заштиту и помоћ по овоме Закону;

д) уверење општинске власти да су сва деца жива, за коју се тражи помоћ и да су

поверена њеном старању, ако је са мужем пре његове смрти законитим путем била разведена;

ђ) ако јој је муж умро као ратни инвалид, онда и решење, којим је признат за ратног инвалида;

е) уверење о владању;

ж) уверење о имовном стању мужа у времену његове смрти, по последњем ставу тач. д) § 57 овога Закона, а поред тога и уверење о имовном стању своје деце.

Пријаву, жена погинулог, умрлог или несталог у рату, подноси најдаље у року од три месеца од дана званичног саопштења, да јој је муж погинуо, умро, односно нестало. На случај да нема доказа о овом саопштењу, онда у року од 6 месеци рачунајући од дана повраћаја војске и морнарице из ратног у редовно стање. Жена умрлог ратног инвалида у миру, пријаву подноси најдаље у року од три месеца од дана његове смрти.

Пријаве које не буду поднете у одређеним роковима, сматраће се као неблаговремене.

Досуђена инвалидска потпора тече од дана поднете пријаве за исту.

§ 59 — За ратну сирочад и умоболне, пријаву подноси њихов страоц или општинска власт по званичној дужности. Ово може учинити и најближа родбина.

Пријава се подноси надлежном инвалидском суду на одлуку и то у року, који је предвиђен и за удовице у § 58 овога Закона. Инвалидски суд, по званичној дужности, прикупља податке у духу § 58 под а) и б) (извод умрлих и за мајку), г), д), ђ) и ж), а поред овога још и да ли су деца у школи и којој.

Ако старалац, односно надлежна општинска власт ово не учини, онда се поступа по одредбама § 47 овога Закона.

Досуђена инвалидска потпора тече од дана поднете пријаве за исту.

3 За новчану помоћ

§ 60 — Родитељи, који имају право на државну заштиту и помоћ по § 6 и 37 овога Закона и ову траже, подnose пријаву свом надлежном војном округу, ради лекарско-комисијског прегледа, сходно § 49 и 50 овога Закона, за утврђивање њихове неспособности за привредни рад, ако су млађи од 60 година старости; ако су старији од 60 година, онда пријаву подnose надлежном инвалидском суду. Пријаву подnose у року предвиђеном у § 581 овога Закона.

По извршеном лекарско-комисијском прегледу, команда војног округа доставља молбу надлежном инвалидском суду са уверењем о нађеној неспособности, а овај, ради одлуке, прикупља по званичној дужности све податке, у колико их заинтересовано лице није приложило и то:

а) уверење војне власти сходно § 58 под

а) овога Закона о погинулом, умрлом или несталом сину за време рата, односно уверење црквене власти — извод умрлих — о умрлом сину, ако је овај умро као признати ратни инвалид;

б) извод венчаних за њега и његову жену, односно за мужа из првог, или другог брака, ако се по други пут женио, односно удала;

в) уверење општинске власти о владању и да ли је и када судски кажњаван и за која дела;

г) уверење општинске власти о имовном стању и порези према тач. д) § 57 овога Закона; и

д) уверење општинске власти да ли му је погинули, умрли односно несгали син био Једини хранилац.

Досуђена новчана помоћ тече од дана пријаве.

§ 61 — Свака општина дужна је, да води, спискове и евиденцију свих личних инвалида, а тако исто и породица и родитеља, који уживају инвалидску потпору, односно новчану помоћ по одредбама овога Закона, а који живе на њеној територији. О свакој промени, која повлачи губитак инвалиднине, потпоре и помоћи, по одредбама главе III овога Закона, општинска власт је дужна да извештава државни орган, на чијој каси то лице прима инвалиднину, односно потпору или помоћ, а овај Министарство социјалне политике и народног здравља.

Ако се инвалид, односно породица и родитељи, који уживају државну заштиту и помоћ, преселе у другу општину, дужни су одјавити се код општинске власти, која ће о томе известити и надлежни војни округ за све личне инвалиде и финансијску власт за све који се из њене општине одселе.

Неизвршење овог повлачи казну по одредбама § 26 овога Закона.

В) Инвалидски судови

§ 62 — О задобијању и губитку инвалиднине, инвалидске потпоре, и помоћи, по одредбама овога Закона, решавају у првом степену Инвалидски судови, а у другом и последњем степену Виши инвалидски суд.

§ 63 — Инвалидски судови, по правилу, постоје у местима штабова дивизијских обласних команди, са надлежношћу за сва лица, заштићена овим Законом, која стално бораве на територији дивизијске области.

Седиште им је при штабу дивизијске обласне команде.

Виши инвалидски суд је један за целу змљу и са седиштем при Министарству социјалне политике и народног здравља. По потреби може имати и више одељења.

Укидање појединих инвалидских судова и преношење надлежности ових на друге као и укидање појединих одељења Вишег инвалидског суда, наређује, према потреби Министар социјалне политике и народног здравља.

§ 64 — Инвалидски суд састоји се од три члана и једног деловође. Један члан мора бити активни судија окружног суда, други члан активни судски официр, а трећи члан активни, резервни или пензионисани судски официр или активни и пензионисани судија; делово-; ђа нижи резервни судски официр или дипломирани правник, првенствено ратни инвалид а чиновник је суда, — сви из места.

Претседник Инвалидског суда је најстарији члан суда, по рангу.

Чланови Инвалидског суда и деловође морају имати заменике са истим условима као и стални чланови и деловођа.

Чланове и деловођу, као и њихове заменике поставља Министар социјалне политике и народног здравља у сагласности са ресорним министрима.

§ 65 — Виши инвалидски суд састоји се од шест чланова и деловође.

За чланове се постављају: један активни или пензионисани судија Касационог или Апелационог суда из Београда, један активни судија Окружног суда за град Београд, један активни судија Окружног суда за округ београдски, један виши војно судски официр, један официр, (активни, резервни, пензионисани) ратни инвалид, дипломирани правник и један претставник Министарства социјалне политике и народног здравља, дипломирани правник; деловођа суда је дипломирани правник, првенствено од ратних инвалида — сви из места. Поставља их Министар социјалне политике и народног здравља у сагласности са ресорним министрима.

Судије Окружног суда за град Београд и Окружног суда за округ београдски, који су као такви постављени за чланове Вишег инвалидског суда у Београду, у случају постављења — премештају у Касациони, Апелациони или Срески суд, са седиштем у Београду, задржавају и на даље својство чланова Вишег инвалидског суда у Београду.

Најстарији члан по рангу је претседник суда. Сваком члану Вишег инвалидског суда и деловођи мора се одредити заменик са истим условима као и редовни чланови и деловођа. Ако се образује више одељења Вишег инвалидског суда, онда свако одељење има бити истог састава.

Када се примети неједнака примена прописа Инвалидског закона у појединим одељењима Вишег инвалидског суда, на позив претседника ма кога одељења састаје се општа седница Вишег инвалидског суда. У случају неслагања чланова једног од одељења Вишег инвалидског суда у начелним питањима примене Инвалидског закона, на претставку председника тога одељења Министар социјалне политике и народног здравља може наредити општу седницу. О овим седницама води се засебан записник и њима претседава по рангу најстарији присутан претседник одељења. Општа седница Вишег инвалидског суда пуноважна је, када истој присуствује половина више један од укупног броја чланова постојећих одељења.

Одлуке се доносе већином гласова присутних чланова.

Одлуке опште седнице Вишег инвалидског суда, обавезне су за сва одељења и инвалидске судове и имају бити достављене: Министру социјалне политике и народног здравља, министру финансија, одељењима Вишег инвалидског суда и Инвалидским судовима.

§ 66 — Чланови — судије инвалидских и Вишег инвалидског суда, ако нису у активној државној служби, полажу писмену заклетву на ову дужност пред претседником суда.

§ 67 — Награду за рад члановима инвалидских судова и Вишег инвалидског суда, као и деловођама, одређује Министар социјалне политике и народног здравља. Потребне суме за ове награде, као и за материјалне издатке свих ових судова, падају на терет буџета Министарства социјалне политике и народног здравља.

§ 68 — Кад Инвалидски суд добије пријаву са документима по § 47, 57, 58, 59 и 60 овога Закона за инвалиднину, инвалидску потпору и помоћ, претходно ће оценити, да ли је радлежан за доношење решеља и да ли је пријава благовремено поднета.

Ако нађе да није надлежан, пријаву упућује Суду, за који мисли да је надлежан. Ако тај суд не прими надлежност, предмет упућује Вишем инвалидском суду, са

образложеним мишљењем, због чега одбија надлежност. Виши инвалидски суд решава о сукобу, па предмет са својом одлуком шаље суду, који значи да је надлежан, а о томе извештава и суд, који је одбио надлежност.

Ако нађе да пријава није благовремено поднета, издаје потражиоцу о томе образложено решење. Противу овог решења има мјест жалби у року од 15 дана рачунајући од дана пријема писменог решења.

§ 69 — У благовремено поднетим пријавама, недовољно поднете доказе, који се траже за стицање права по овоме Закону, судови ће прибавити по званичној дужности од надлежних власти и осталих установа, па по томе донети решење. Све власти су дужне, да по овоме захтеву најхитније поступају.

Свако решење мора бити потпуно и јасно образложено. Форму истог прописаће Министар социјалне политике и народног здравља.

§ 70 — Противу решења инвалидског суда може се подносилац пријазе жалуги Вишем инвалидском суду, у року предвиђеном у § 68 овога Закона.

Жалбе се предају суду, који је донео решење.

Доцније предата жалба одбациће се решењем, које се доставља жалиоцу као и свако друго решење. На благовременост мотриће суд по службеној дужности.

§ 71 — Решења, са предметима и документима, по којима је досуђена инвалиднина, инвалидска потпора или помоћ, а иротиву којих се заинтересована страна у одређеном року није жалила, слаће Инвалидски суд, по службеној дужности, Вишем инвалидском суду на разматрање и коначно решење и то у року од 10 дана по истеку рока за жалбу.

Виши инвалидски суд и без обзира на то, да ли постоји жалба заинтересованог лица, дужан је да свестрано расмотри решење и цео предмет, па према нађеном може и решење Инвалидског суда, да потврди, поништи или преиначи, ако је стање ствари довољно ислеђено; у противном случају, вратиће предмет на дослеђење.

Решење Вишег инвалидског суда пуноважно је, ако је у решавању учествовало најмање четири члана, а решава се већином гласова. На случај Једнаке поделе гласова, одлучује страна на којој је претседник.

Виши инвалидски суд доставиће Министарству социјалне политике и народног здравља препис сваког свог решења којим се досуђује инвалиднина, инвалидска потпора или помоћ, или се раније досуђена смањује или повишава.

§ 72 — Све пријаве, записници, саслушања, молбе, изводи венчаних, умрлих и рођених, лекарска и друга разна уверења, жалбе и остала доказна сретства и њихови преводи са страних на државни језик, које поједина лица имају прибавити и поднети ради задобијања заштите и помоћи по овоме Закону, ослобођавају се свих такса и издају се бесплатно.

Власти су дужне, да на исправама, издатим према овоме Закону, означе, с позивом на овај члан, да их издају без наплага таксе.

Удружење ратних инвалида — Средишњи одбор и његови подборни ослобођавају се плаћања поштанских и аманетних такса за обична писма, дописнице и тисковине у међусобном, као и у односу са државним и самоуправним властима надлештвима и установама.

Поновно суђење

§ 73 — Заинтересовано лице, заштићено овим Законом, има право тражити поновно суђење за заштиту свога права у овим случајевима:

1 — када је прибавило нове доказе за своје право, које у првој поднегој пријави и пре донетог решења није употребило;

2 — када се јавне исправе у некој чињеници не слажу по садржини са фактичким стањем.

Молбу (за поновно суђење) подноси заинтересовано лице Инвалидском суду, који га је од потраживања одбио и то најдаље у року од шест месеци, рачунајући од дана извршности судског решења по коме је од потраживања одбијен.

Ово поновно суђење може се, у горе означеном року, тражити самз једанпут. Ако се поновно суђење не затражи у одређеном року, сматраће се молба као неблагоприятна и то лице губи право на поновно суђење. Помовно суђење вршиће се и у случајевима предвиђеним у § 39 овога Закона.

Инвалидски суд, који је донео решење, може у свако време исправити погрешке у писању или у рачунању, као и друге очевидне нетачности у решењу или у његовим отправцима. Нарочито се има, по службеној дужности, исправити писмени отправак решења онда, ако се он не слаже са донешеним решењем онако, како је било донето. Против одлуке, којом се одбија молба за исправљање, нема места засебном правном леку.

§ 74 — Све државне и самоуправне власти имају право тражити поновно суђење код надлежних Инвалидских судова у овим случајевима:

1 — када добију извештај и прикупе доказе, да заинтересовано лице по поднетим податцима и доказима, или по имовном и здравственом стању нема право на досуђену инвалиднину, додатке, инвалидску потпору и помоћ;и

2 — када се здравствено или имовно стање личног инвалида поправи, те има законског основа да се смањи или сасвим обустави издавање инвалиднине, додатака, инвалидске потпоре или помоћи.

Министар социјалне политике и народног здравља може, без обзира на сваки рок, тражити поновно суђење:

1 — због материјалне повреде закона;

2 — кад се јавне исправе о некој чињеници не слажу по садржини са фактичким стањем и

3 — због рачунске грешке у износу инвалиднине, инвалидске потпоре, новчане помоћи и додатка.

§ 75 — Министар социјалне политике и народног здравља овлашћује се, да наређује, када за сходно нађе, повремену, општу, делимичну или појединачну ревизију здравственог и имовног стања ратних инвалида и лица заштићених овим Законом и да тражи поновно суђење.

Ревизију здравственог стања вршиће сваке године и рекрутне комисије војног округа, а нарочито оних личних ратних инвалида, код којих буде утврђена привремена инвалидност при првом прегледу за задобијање инвалиднине, сходно § 49 и 50 овога Закона.

§ 76 — Надлежни Инвалидски суд, по оцени прибављених доказа и на основу ранијих података приложених предмету, утврђује: да ли постоји или не који од слутјева предвиђених у § 73 и 74 овога Закона, па према томе, доноси и решење о умесности понозног суђења, или одбијаљу молиоца.

Ако Суд уважи захтев о поновном суђењу, онда ће исгим решељем расправити и питање по траженом праву молиоца. Донето решење Инвалидски суд доставља и молиоцу и Министру социјалне политике и народног здравља, који на то решење имају право жалбе у року од 15 дана од дана пријема; потом упућује цео предмет Вишем инвалидском суду на разматрање и решеље и то у року од 10 дана по истеку рока за жалбу, без обзира на то, да ли на то решење постоји или не постоји жалба.

Ако Инвалидски суд не уважи захтев о поновном суђењу, онда донето образложен) решење доставља само заинтересованом лицу.

Ово решење подлежи разматрању и решењу Вишег инвалидског суда само по жалби заинтересованог лица.

Виши инвалидски суд доноси своју одлуку сходно § 71 овога Закона.

§ 77 — Пријаве и жалбе, које су по овоме Закону везане за рок, сматраће се за благовремене, ако су последњег даеа, уодређ-еним роковима по овоме Закону, предате лично, или поштом на рецелис, надлежнзм војном округу или надлежном Инвалидском суду.

У одређени рок не рачуна се дан^ у који је жалиоцу извршена предаја решења. Ако би последњи дан рока жалбе пао у дан када суд не ради, онда се за последњи дан има да рачуна први радни дан суда.

Глава четврта. Откуп инвалиднине и инвалидске потпоре

§ 78 — Уживаоцима инвалиднине и инвалидске потпоре по овоме Закону, може Држава, на њихову молбу, откупити једном за свагда инвалиднину и инвалидску потпору.

Откуп ће се вршити првенствено од ратних инвалида са мањим процентима неспособности и млађих година, па затим од удова са

децом, која већ привређују или ће ускоро почети привређивати.

Неће се вршити откуп инвалиднине ратних инвалида I и II групе, потпуно неспособних за сваки рад, као и инвалидске потпоре сирочади, којима је продужено давање ове и преко 16 година живота због школовања. Неће се такође вршити ни откуп новчане помоћи родитеља.

§ 79 — Откуп инвалиднине и инвалидске потпоре, вршиће се у циљу, да се молиоцима омогући амелиорација земљишта и рационалније обрађивање истог; затим за подизање станова, за набавку пољопривредних справа, стоке и прибора, за набавку машина, алата и материјала за разне занате и кућну индустрију, као и за вођење трговине и заната, па било да молилац ради самостално, у задрузи или заједници са другим лицима.

§ 80 — Уживаоци инвалиднине и инвалидске потпоре, ради откупа ових, имају да испуне ове услове:

1 — да нису млађи од 21 годину ни старији од 50 година;

2 — да су физички још толико способни, да могу руководити радњама и пословима, ради којих и траже откуп; и

3 — да дају довољно моралног и материјалног јемства, да ће практичном и продуктивном употребом капитала створити себи и

ли оиима, које су дужни издржавати, повољније услове за пристојан живот, него примањем инвалиднине, односно потпоре.

§ 81 — Лица, која траже откуп инвалиднине, односно инвалидске потпоре, обратиће се молбом Министру социјалне политике и народног здравља. Уз молбу приложиће:

1 — извршно судско решење о досуђеној инвалиднини или инвалидској потпори, у препису овереном од надлежне власти;

2 — извод рођених за себе и чланове породице, или други томе одговарајући доказ;

3 — уверење општинске или полицијске власти о владању;

4 — уверење општинске власти о имовном стању и садањем занимању. Код личних инвалида још и о занимању пре онеспособљења;

5 — уверење лекарске комисије надлежног војног округа у смислу § 49 овога Закона. Из тога уверења има се видети: опште стање здравља при прегледу, а код личних инвалида још и дијагноза ране, повреде, озледе, због које је у своје време оглашен за ратног инвалида. Деца се изузимају од прегледа;

6 — мишљење општинске властм (суда и одбора), да даје гаранције, да ће доиста добивени откуп употребити у сврху, ради које тражи откуп; и

7 — удова са малолетном децом испод 16 година поднеће, поред осталог, и одобрење старатељског судије.

§ 82 — Молбе за откуп инвалиднине или инвалидске потпоре разматра комисија, коју именује Министар социјалне политике и народног здравља из свог подручја, а састоји се од три члгша, санитетског референта и деловође.

Према податцима из § 81 овога Закона, комисија предлаже Министру: да ли треба откупити инвалиднину, односно инвалидску потпору, за који број година и са којом сумом!.

Откупнина ће се обрачунавати на бази рачунске ренте за највише 15 година, рачунајући по бо/о интереса.

Одлуку доноси Министар социјалне политике и народног здравља, по педлогу комисије и она цостаје извршна чим молилац да писмени пристанак на додељену суму.

Награду за рад члановима комисије, референту и деловођи, одређује Министар социјалне политике и народног здравља из прихода „Народног инвалидског фонда“.

§ 83 — За откуп инвалиднине и инвалидске потпоре уносиће се сваке године потребне суме у Државни буџет.

§ 84 — Пореске односно финансијске управе обуставиће исплату инвалиднине, инвалидске потпоре сваком оном лицу коме је исплаћен откуп и то од првог наредног месеца иза месеца у коме је извршена исплата. По извршеној исплати ово ће развести по својим контролницима, с позивом на решење Министра социјалне

политике и народног здравља и о томе известити Министарство социјалне политике и народног здравља и Министарство финансија.

§ 85 — Лица, којима је откупљена инвалиднина, односно инвалидска потпора, задржавају и даље право на државну заштиту и помоћи предвиђене у § 6 под I у тач. 3 и 4 и под II у тач 2 а под условима предвиђеним овим Законом.

Сва ова лица имају право и на бесплатан подвоз и за одлазак у ортопедске и остале санитетске установе, као и за повратак из истих.

Глава пета. Народни инвалидски фонд

§ 86 — „Народни инвалидски фонд“ установљен Инвалидским законом од 17 новембра, 1925 године остаје и даље.

§ 87 — У основни капитал „Народног инвалидског фонда“ улазе:

1 — Субвенција, која ће се сваке године предвиђати и одобравати државним буџетом;

2 — Готовина овога Фонда на дан 31 децембра 1928 године код Државне хипотекарне банке;

3 — Обвезнице које се добијају по чл. 10 Закона о исплати ратне штете и 50% прихода предвиђеног чл. 4 и 5 истога Закона; и

4 — Инвалидски фондови, који ликвидацијом, према уговорима о миру и конвенцијама, припадају нашој држави.

§ 88 — Приходе „Народног инвалидског фонда“ сачињавају:

1 — Приходи од основног капитала поменутог у предњем параграфу овога Закона;

2 — 50% прихода по чл. 4 и 5 Закона о исплати ратне штете;

3 — 3% чистог прихода свакога кола Државне класне лутрије;

4 — добровољни прилози, поклони и завештања, намењени потпомагању инвалида, односно приходи ових, ако по завештању прилози и поклони не улазе у основни капитал; и

5 — приходи, који су овим или другим законима додељени овоме Фонду, или који буду одређени другим законима.

§ 89 — Фонд за војне инвалиде, установа Кнеза Михаила (Закон о потпори војних инвалида од 8 јула 1878 године) остаје и даље, с тим, да се има употребити искључиво за подизање Инвалидског дома. Приходи његови служе за јачање Фонда.

§ 90 — Приходи „Народног инвалидског фонда“, предвиђени у § 88 овога Закона, употребљаваће се:

1 — за лечење ратних инвалида по § 19 овога Закона;

2 — за обуку ратних инвалида, по § 23 овога Закона, у колико се обука не би вршила у државним установама;

3 — за лечење и снабдевање протезама и другим ортопедским сретствима сакатих чланова породица по § 34 овога Закона;

4 — за подизање, проширење, уређење и издржавање државних установа намењених искључиво на корист инвалида као и за давање помоћи Средишном одбору Удружења ратних инвалида за издржавање Инвалидског дома Витешког Краља Александра I Ујединитеља у Београду.

Изузетно, приходи „Народног инвалидског фонда“, у колико буду довољни, могу се употребити:

а) за указивање хитне, тренутне помоћи ратним инвалидима, удовама, сирочади и родитељима заштићених овим Законом;

б) за набавку и транспортне трошкове разних пољопривредних справа и других алата, ради оснивања или побољшања самосталног привредног положаја ратних инвалида;

в) за набавку и транспортне трошкове шиваћих стројева за удове, заштићене овим Законом, које имају под својим старањем најмање двоје женске деце пристигле за рад на шиваћем строју, а плаћају испод 60 динара годишње порезе;

г) за набавку и транспортне трошкове одела, обуће и рубља за оскудне ратне инвалиде;

д) за помоћи ратним инвалидима — ђацима за набавку учила и за благодјејања, по § 22 овога Закона;

ђ) за давање помоћи жени или деци умрлих ратних инвалида по § 31 овога Закона;

е) за израду свих потребних формулара и набавку картотеке за статистику лица запштићених овим Законом;

ж) за исплату награда члановима комисије по § 82 и члановима Управе „Народног инвалидског фонда“ по § 92 овога Закона; и

з) за све остале ситне трошкове, непредвиђене овим Законом.

§ 91 — Готов новац биће на чувању и приплоду код Државне хипотекарне банке, а хартије од вредности на чувању код Главне државне благајне.

Покретна имовина коју Фонд добије поклоном, ако се продаје, продаће се јавно или на берзи и добивени новац такође предати Државној хипотекарној банци као приход овога Фонда, ако завештањем није друкчије предвиђено. Непокретна имања Фонда могу се отуђити или оптеретити само по одобрењу Министра социјалне политике и народног здравља у сагласности са Претседником владе и Министром финансија.

§ 92 — При Министарству социјалне политике и народног здравља постоји „Управа Народног инвалидског фонда“, којој је задатак да води бригу о Фонду и подноси Министру предлоге о управљању и утрошку Фонда за сврхе намењене овим Законом. Управу сачињава: претседник, два члана и деловођа, које именује Министар социјалне политике и народног здравља и то: претседника из редова чланова Државног савета, а чланове и деловођу од својих чиновника.

Награду за рад чиновницима и деловођи Управе одређује Министар социјалне политике и народног здравља из прихода „Народног инвалидског фонда“.

Сви документи примања и издавања овога фонда морају бити визирани од органа Главне контроле, а годишњи рачуни разрешени од Главне контроле.

Глава шеста. Завршне одредбе

§ 93 — Ратни анвалид има право на лечење и добијање протеза и других помоћних ортопедских средстава и пре извршног судског решења о праву на инвалиднину, када исправом војне власти докаже да је рану, повреду или озледу, добио у рату и без своје кривице.

§ 94 — Лица, држављани Краљевине Југославије, заштићена овим Законом, могу изузетно уживати инвалиднину, инвалидску потпору или помоћ изван Државе по одобрењу Министра социјалне политике и народног здравља и то само за време потребног специјалног лечења, ако се по лекарском уверењу морају лечити на страни.

§ 95 — Ратним инвалидима и осталим лицима, заштићеним овим Законом, који уживају од државе плату или пензију, издаваће се до регулисања пензије и инвалиднине месечно аконтација, по одредбама Закона о устројству војске и морнарице, или Закона о чиновницима и осталим државним службеницима грађанско греда, или Закона о државном саобраћајном особљу.

§ 96 — На инвалиднину, инвалидску потпору и помоћ по овоме Закону, не плаћа се порез, нити какав други јавни прирез.

Ратни инвалиди ослобођавају се таксе за прво оснивање и протоколисање самосталне радње.

Лични инвалиди I, II, III, IV^а и V групе, сиромашног стања, ослобођавају се кулука у новцу и раду. Лични инвалиди I групе сиромашног су стања ако не плаћају више од 200.— динара годишњег основног непосредног пореза. Државни и самоуправни пензионери немају права на ово ослобођење.

§ 97 — Сви лекари, који су по одредбама овога Закона дужни вршити бесплатан лекарски преглед заштићених лица овим Законом и издавати уверења, као и све власти, које имају прикупљати податке или издавати уверења за стицај, уживање или губитак права или повластица, по овоме Закону, или решавати о тим правима и повластицама, дужне су све те предмете сматрати као хитне. За умишљено или нехатно неизвршење и одуговлачење овога, казниће се одговорно лица према прописима који постоје.

§ 98 — За стицање права на инвалиднину, инвалидску потпору и новчану помоћ, поред осталих услова предвиђених овим Законом, узима се у обзир и имовно стање према порезу по првом ставу § 99.

Код ратног инвалида узима се порез који је у времену онеспособљења плаћао за своју личну имовину, па ако је тада био у задрузи, и онај део задружног пореза који је тада припадао на његовог оца са пунолетним синовима, односно ако отац тада није био у животу, онај део пореза, који је припадао на инвалида.

Код породице и родитеља погинулих, умрлих или несталих ратника, или умрлих ратних инвалида, узима се порез који је покојник у времену смрти или нестанка плаћао на своју личну имовину, па ако је тада покојник био у задрузи, и онај део задружног пореза који је тада припадао на његовог оца, односно ако отац тада није био у животу, онај део пореза, који је припадао на лице од кога доводе своје право.

Као задруга смагра се заједница живота и имања оца са пунолетним синовима, а тако исто и породице ратника, који су у рату гтогинули, умрли или нестали и породице умрлих ратних инвалида.

§ 99 — Као сиромашна лица сматрају се она, која не плаћају годишње порезе укупно више од 170.— динара без допунског пореза: на земљиште, на зграде, радње, занимање и на капитал, али тако, да она лица која не плаћају укупно више од 120.— динара основног непосредног пореза примају 100 % предвиђених инвалидских припадности, она лица, која плаћају укупно од 120—130 динара примају 90%, она лица, која плаћају од 130—140 динара, примају 80%, она лица, која плаћају од 140—150 динара примају 70%, она лица, која плаћају од 150—160 динара примају 60% и она лица која плаћају од 160—170 динара закључно на име основне непосредне порезе, примају 50% предвиђених инвалидских припадности.

Ратни инвалиди II и III групе сматрају се сиромашним у смислу првог става овог параграфа ако не плаћају годишње порезе укупно више од 200.— динара.

На право пријема инвалиднине не утиче порез, који плаћају лични инвалиди на своје плате, пензије и на њихове додатке, ако их примају на самоуправној каси, без обзира на величину ових прихода, као ни порез који* плаћају лични инвалиди на своје пензије и на њихове додатке, ако их примају на државној каси, без обзира на величину ових прихода. На право пријема инвалидске потпоре не утиче ни порез, који плаћају породице на пензије и додатке, ни величина ових приход|а, ако их примају на државној или самоуправној каси и по лицу од кога доводе право на пензију и инвалидску потпору.

Порез на приходе од самосталног телесног и несамосталног рада, који се исплаћује одсеком, дневно, недељно или четрнаестодневно, не утиче на право пријема инвалиднине, потпоре и помоћи, као и на пријем додатака* по § 12 овога Закона.

У смислу овога Закона сматрају се сиромашнима и лица, којима се приход од несаг мосталног рада исплаћује месечно, ако им месечни приход у новцу и у природи не прелази суму од 1.800.— динара, ако су самци, а ако су жењени суму од 2.200.— динара и уз то још и за свако дете до навршене 16 године по 400.— динара.

По оцени сиромашног стања порези из трећег и четвртог става и порези на приходе из петог става овога параграфа не сабирају се са порезима из првог става.

Глава седма. Прелазна наређења

§ 100 — Виши инвалидски суд по § 63 и 65 овога Закона има се образовати и отпочети рад 15 јула 1929 године, кога дана престају радити садањи Виши инвалидски судови у Београду, Загребу и Сарајеву. Ови ће судови све несвршене предмете (по списку), деловодне протоколе, записнике и осталу архиву предати одмах, после овога датума, новообразованом Вишем инвалидском суду.

§ 101 — Инвалидски судови по § 63 и 64 овога Закона образоваће се и отпочети рад 15 августа 1929 године.

Среске судије, односно појединачне судије при првостепеним (окружним) судовима, који су према Инвалидском закону од 1925 године решавали инвалидске

предмете у првом степену, доставиће све несвршене предмете до 15 августа, по списку, на рад Инвалидском суду за њихову територију. Све свршене предмете средиће и по списку предавати надлежном Инвалидском суду, чим по њима издаду уверења по одредбама (§ 104) овога Закона.

За предмете за које је предата молба за ова уверења, првостепени судови ће их издавати све до 31 децембра 1929 године закључно, па потом и те последње предмете, као и оне по којима није тражено уверење, доставити, по списку, надлежном Инвалидском суду, најдаље до 31 јануара 1930 године.

§ 102 — Инвалидна, инвалидска потпора и помоћ по овоме Закону гточиње тећи од 1 јануара 1930 године.

Инвалидна, додатци и новчана потпора, досуђени извршним решењима по одредбама Инвалидског закона од 1925 године, издаваће се свима до 30 септембра 1929 године закључно. После овога рока издаваће се само оним лицима, која у смислу овога Закона, поднесу уверење надлежног суда да испуњавају све услове за пријем инвалидине, односно инвалидске потпоре или новчане помоћи по прописима овога Закона.

Лицима, којима према предњем ставу овога параграфа буде продужена исплата и после 1 октобра 1929 године а која до 1 јануара 1930 године не буду преведена на нове принадлежности, исплата ће се наставити и даље. По извршеном превођењу извршиће се обрачун и исплатити евентуална разлика, рачунајући од 1 јануара 1930 године.

Више примљена разлика између старих и признатих нових принадлежности неће се наплаћивати.

§ 103 — Инвалидна, новчана потпора и додатци, досуђени по одредбама Инвалидског закона од 1925 године, у сваком случају престају тећи од 1 октобра 1929 године и то:

1 — Свима признатим ратним инвалидима испод 30% онеспособљености.

У ове спадају и они ратни инвалиди, који су са тим процентом, према чл. 44 Инвалидског закона од 1925 године, примали пуну инвалиднину;

2 — Свима признатим грађанским ратним инвалидима оба пола, њиховим породицама и родитељима према чл. 3 Инвалидског закона од 1925 године;

3 — Свима војним инвалидима — мирног доба — према чл. 4 и 5 Инвалидског закона од 1925 године и чл. 26 и 27 Закона о потпори војних инвалида од 1878 године са изменама и допунама овога Закона до 1914 године, као и породицама и њиховим родитељима.

Као инвалидна не сматра се потпора, која је извршним решењима надлежних судова у смислу чл. 27 Закона о потпори војних инвалида од 1878 године, са изменама и допунама до 1914 године, призната подофицирима и значарима или њиховим породицама по одредбама чл. 24 и 25 Закона о устројству војске од 1904 године и пре ступања на снагу Инвалидског закона од 1925 год.

4 — свима активним официрима ратним инвалидима, који су примали инвалиднину према чл. 114 Инвалидског закона од 1925 године, као и свима личним ратним инвалидима, који нису сиромашни;

5 — свима ратним (инвалидима, као и лицима, која су од ових доводила своје право ако су због разних болести, било ранијих, било задобивених у рату или и

доцније, признати за ратне инвалиде, извршним решењима надлежних судова после 1 октобра 1915 год.;

6 — свима онима који су извршном судском пресудом кажњени по одредбама тач. 1 под в) § 5 овога Закона;

7 — свима оним отсељенима, који се по обнародовању овога Закона не врате у отаџбину до 1 новембра 1929 године;

8 — свима онима за које постоји који од случајева побројаних у § 42 овога Закона;

9 — свима породицама и родитељима лица поменутих у тач. 6, 7 и 8 овога параграфа;

10 — свима онима код којих постоји случај из другог става § 109 овога Закона;

11 — свима породицама и родитељима умрлих ратних инвалида од 20, 30, 40 и 50% онеспособљености којима су призната права по одредбама Инвалидског закона од 1925 год., у колико такви случајеви постоје;

12 — свима родитељима, прзма § 37 овога Закона, који имају пунолетног сина способног за привређивање и чији погинули, нестали или умрли син има породицу (жену и децу), која прима инвалидску потпору; и

13 — браћи и сестрама погинулих, умрлих и несталих ратника и умрлих ратних инвалида, као и за рад неспособној деци, као таквој, преко 16 године старости, која су примала инвалиднину по одредбама чл. 53 Инвалидског закона од 1925 године.

§ 103-а — Изузетно од § 4 и тач. 5 § 103 овога Закона признаје се право на инвалиднину и остале врсте заштите и помоћи по овоме Закону личним инвалидима (и њиховим породицама), који су при вршењу обавезне војне дужности у јединицама намењеним и употребљеним за вођење операција, од данамобилизације, па до дана демобилизације, задобили болест због које су били оглашени најмање са 80% неспособности, па и сада имају најмање тај проценат неспособности. Све ово под условом да испуњавају и остале услове овога Закона, да су са горњим процентом неспособности били оглашени до 17 маја 1923 год. и до тога дана поднели надлежној власти званичне доказе да су наведену болест добили при вршењу одређене и обавезне војне дужности и да су били преведени на инвалиднину по Инвалидском закону од 1925 год.

§ 104 — Лица, која налазе да имају право на пријем инвалидине, инвалидске потпоре и новчане помоћи и после 1 октобра 1929 године, дужна су да се одмах по ступању на снагу овога Закона, писмено пријаве суду, који је по одредбама Инвалидског закона од 1925 године и решавао у првом степену о томе праву, те да им овај изда уверење, да испуњавају услове за пријем инвалидине, инвалидске потпоре или новчане помоћи по прописима овога Закона.

Остала лица која сматрају да имају ма које право по овоме Закону и после 1 октобра 1929 године, такође су дужна ради признања тога права да се пријаве суду, који им је у првом степену био признао право по ранијим законским прописима.

Општинске власти објавиће ово јавно у својим општинама и нарочито скренути пажњу на рок до кога се најдаље имају поднети пријаве и на последице ако се не поднесу, с обзиром на § 108 овога Закона.

Уз пријаву приложиће, у колико је коме по одредбама овога Закона потребно:

а) Лични инвалиди:

1 — Инвалидски лист — Уверење — у овереном препису, у коме је означена и дијагноза и проценат онеспособљености;

2 — уверење лекара, самоуправног или државног надлежног за место из кога је молилац: да стање инвалидности према Инвалидском листу — Уверењу — није побољшано. Ако је стање побољшано, онда тачно описати у чему је ово побољшање.

Лекар је дужан да у уверењу назначи, да се уверио у идентичност прегледаног.

Активни и пензионисани официри подносе, из места становања, увереље војног лекара, кога одреди надлежна војна власт.

3 — уверење надлежних државних, односно самоуправних власти:

а) о имовном стању према тач. д) § 57 овога Закона;

б) да су му живи сви чланови породице на које прима додатак по Инвалидском закону од 1925 године;

в) да није кажњен по одредбама тач. 1 под в) § 5 овога Закона; и

г) да не постоји ни један од случајева из § 42 овога Закона. Да не постоји случај из тач. 7 и 9 истога параграфа молилац ће, ако је био активни или резервни официр, поднети уверење Министарства војске и морнарице.

б) Породице:

Уверење надлежних државних, односно самоуправних власти:

1 — о имовном стању према другом ставу тач. д) § 57 овога Закона;

2 — да се удова није преудала и каквог је владања;

3 — да су живи сви чланови породице, који уживају инвалидску потпору;

4 — да нису ни чланови породице, ни лица, од којих доводе своје право на инвалидску потпору, кажњавани по одредбама тач. 1 под в) § 5 овога Закона;

5 — да не постоји ни један од случајева из § 42 овога Закона. За случај из тач. 7 и 9 тога параграфа подноси се уверење Министарства војске и морнарице, ако је лице, од кога се доводи право на инвалидску потпору било активни или резервни официр у оставци, односно разрешен службе резервног официра;

6 — за децу, којој је због школовања продужена исплата инвалидске потпоре, према чл. 53 Инвалидског закона од 1925 године, поднеће се уверење школске власти о томе; и

7 — да ли је које дете, које ужива инвалидску потпору, ступило у који завод, војну или грађанску школу, у којима добија бесплатно и потпуно издржавање.

в) Родитељи:

Уверење надлежних државних, односно самоуправних власти:

1 — о имовном стању, према другом ставу тач. д) § 57 овога Закона;

2 — да погинули, умрли или нестали син нема породице (жену или децу), која прима инвалидску потпору;

3 — да немају другог пунолетног сина;

4 — о годинама старости;

5 — уверење лекара, државног или самоуправног, надлежног за то место, да стање

неспособности за рад није побољшано, ако су испод 60 година;

6 — да се после погибије, нестанка или смрти сина, од кога заснивају своје право нису женили, односно мајке преудавале;

7 — да нису било они, било лице, од кога доводе право на потпору, односно помоћ, кажњавани по одредбама тач. 1. под в) § 5 овога Закона; и

8 — да не постоји ни један од случајева из § 42 овога Закона.

Ако је син од кога доводе своје право био активни официр у оставци, или резервни официр разрешен ове службе, сходно тач. 7 и 9 § 42 овога Закона, онда подносе и уверење Министарства војске и морнарице.

За несавестан преглед и издавање уверења из овога параграфа, лекари и представници општинских власти одговарају по одредбама Закона, а лекари још и због тога, ако се одмах не одазову захтеву за преглед и издавање уверења.

§ 105 — Поднету пријаву са документима, по предњем параграфу, суд разматра и оцењује, да ли молилац испуњава или не све услове из овога Закона за пријем инвалиднине, инвалидске потпоре или новчане помоћи. Ако нађеда све услове испуњава, издаје му о томе уверење и по њему продужиће се исплата инвалиднине, новчане потпоре и новчане помоћи и после 1 октобра 1929 године, према другом ставу § 102 овога закона. Концепт овога уверења суд ће прикључити том предмету, овај одмах завести у нарочити списак и предати Инвалидском суду по § 101 овога Закона. Нађе ли да молилац нема право на тражено уверење, донеће о томе одлуку, ову саопштити молиоцу и даље поступити како је напред речено.

По неблагоприятно поднетим пријавама за издавање уверења по првом ставу § 104 као и по пријавама за признавање права по другом ставу § 104 овога Закона, суд неће до-

носити никакву одлуку, већ ће их по завођењу у деловодни протокол доставити, заједно са предметима, Инвалидском суду на надлежни гпоетупак.

§ 106 — Сви нерешени спорови до ступања на снагу овога Закона, као и они решени, али по којима је тражена ревизија или обнова поступка имају се у погледу за задобијање права на инвалиднину, инвалидску потпору и новчану помоћ расправити саобразно одредбама овога закона. Благовременост пријаве, почетак, трајање и величина инвалиднине, инвалидске потпоре и новчане помоћи, за време од стицања права па до 1 јануара 1930 године, расправиће се по Закону о потпори војних инвалида од 1878 године са изменама и допунама до 1914 године, по Закону о привременој помоћи инвалида од 1921 године и по одредбама Инвалидског закона од 1925 године.

По одредбама ранијих Инвалидских забона расправиће се и они инвалидски предмети за које инвалидски судови нађу, да су остали нерешени (несвршени) кривицом надлежних власти, а не кривицом заинтересованог лица.

Ако су такви предмети већ расправљени у смислу првог става овог параграфа, заинтересовано лице може тражити поновно суђење у року од шест месеци рачунајући од 1 октобра, 1930 године.

Пријава лица са територије, која је уговором о миру или извршеним разграничавањем припала нашој држави и које је од своје раније државе примало инвалиду, сматраће се благовременом, ако је поднета до 17 новембра 1926 године.

§ 107 — Инвалидски судови расправљаће све добивене несвршене предмете по §§ 101 и 106 овога Закона, а потом и првенствејно разматраће предмете по којима су издата уверења по § 105 овога Закона за продужење исплата и после 1 октобра 1929 године; затим предмете по којима је одбијено издавање уверења по § 105 овога Закона и предмете лица поменутих у другом ставу § 108; предмете по којима су по другом ставу § 104 овога Закона поднете пријаве, и најзад предмете, по којима су неблагоприятно поднете пријаве, по §§ 104 и 108 овога Закона.

Инвалидски судови при оцени своје надлежности и благовремености пријаве поступиће по §§ 68 и 69 овога Закона.

По оцени поднетих и накнадно прибављених докумената и самог предмета суд ће донети ново решење о признавању или непризнавању права на пријем инвалиднине, инвалидске потпоре и новчане помоћи, односно о признавању или непризнавању појединих права на државну заштиту и помоћ по овоме Закону.

Предмете личних ратних инвалида, Инвалидски суд, пре доношења горе поменутог решења, са поднетом пријавом према § 104 овога Закона, доставља надлежном војном округу те да комисија (§ 49), с обзиром на ранију дијагнозу, уверење лекара по § 104 о садањем стању онеспособљења молиоца и ранијих аката, одреди проценат онеспособљености према Упутс^у за процену инвалидности, по одредбама овога Закона.

Своје решење Суд доставља молиоцу, а овај у року од дана пријема за 15 дана, има право жалбе Вишем инвалидском суду, преко Суда који је донео то решење.

Решење, којим је признато право на пријем инвалиднине, инвалидске потпоре и новчане помоћи односно право на коју врсту заштите по овоме Закону и без жалбе, подлежи расматрању Вишег ивналидског суда, по службеној дужности.

Решење, којим се молиоц одбија од права на пријем инвалиднине, инвалидске потпоре или помоћи, а коме је према првом ставу; § 104 овога Закона издато уверење да му се продужи исплата и после 1 октобра 1929 године, Суд ће одмах не чекајући његову извршност, доставити и надлежном финансијском органу да овај обустави исплату. Повраћај инвалидских принадлежности, примљених од 1 октобра 1929 године до дана обуставе неће се тражити.

§ 108 — Свима лицима зашгићеним Инвалидским законом од 1925 год., која налазе да имају заштиту по прописима овога Закона, а пропустила су да се до одређеног рока јазе за превод на Инвалидски закон од 1929 год., оставља се за накнадну пријаву рок од 6 месеци, рачунајући од дана ступања на снагу ових измена и допуна. Пропуштање овог рока има за последицу застарелост свакога права по овоме Закону.

§ 109 — Одредбе § 2 и 3 овога Закона имају се применити и на стране држављане, добровољце, усташе и четнике, који су за време прошлих ратова припадали саставу српске и црногорске војске, или се борили у њиховим редовима, а испуњавају и остале услове овога Закона .

Одредбе овог параграфа не односе се на лица, која су по одредбама ранијих закона призната за ратне инвалиде, ако према § • 4 овога Закона нису била под војном обавезом, нити су добровољно служила у редовима српске и црногорске војсек. Сва таква лица и њихове породице губе право на државну заштиту и помоћ по овоме Закону од 1 октобра 1929 године.

Одредбе § 4 овога Закона имају се применити и на лица из састава јединица и установа стављених у мобилно стање у 1913 год., а после наређене опште демобилизације по указу Ф. Ђ.бр. 1 од 30 јула 1913 год.

§ 110 — Ратни инвалиди по чл. 111 Инвалидског закона од 1925 године задржавају и надаље право на државну заштиту и помоћ, ако испуњавају и остале услове по одредбама овога Закона.

§ 111 — Признати руски ратни инвалиди настањени на територији Југославије имају право на бесплатно снабдевање протезама и другим помоћним ортопедским

средствима, бесплатно лечење, посредовање рада, и на вожњу у смислу одредаба овога Закона.

Ближе одредбе по томе прописује Министар социјалне политике и народног здравља.

§ 112 — Док се не изврши разрез гторезе по садањем Закону о порези, ради примене § 99 овога Закона, сматраће се као сиромашна она лица, заштићена овим Законом, која по ранијим пореским прописима нису плаћала укупно више од 20,— динара на име основног непосредног пореза на земљиште без десетинског паушала, на радње, занимања и на капитал.

§ 113 — Ратни инвалиди који су због болести задобивених у рату за такве признати по одредбама Инвалидског закона од 1925 год., а који по одредбама овога Закона губе право на даљи пријем инвалиднине имају право само на бесплатно лечење и на бесплатан подвоз за одлазак и повратак у томе циљу по одредбама §§ 16, 17, 18, 19, 20 и 30 овога Закона.

§ 114 — За дефинитивну ревизију права признатих личних ратних инвалида на државну заштиту и помоћ по одредбама овога Закона, а којима је ово право раније било признато на основи исказа сведока, по одредбама става 4 чл. 62 Инвалидског закона од 1925 године, Инвалидски судови, по свима таквим предметима, тражиће накнадно од инвалида да поднесу и податке по § 47 овога Закона. Добијене податке провериће преко команда војних округа из матичних листова и архива ликвидираних војних окружја (у Загребу, Љубљани и Сарајеву), па за оне за које се од стране војних округа утврди, да се нису могли проверити и прибавити тражени податци, задржаће се и даље као доказно средство искази претпостављених старешина, односно сведока по чл. 62 Инвалидског закона од 1925 шодине.

За оне пак, за које се прикупљени податци не слажу са ранијим исказима, извршиће се накнадно суђење и донети одлука о даљем праву на државну заштиту и помоћ или губљењу овога права. Донете одлуке морају се применити и на породице и родитеље таквих лица, од којих ове доводе своје право.

§ И5 — За дефинитивну ревизију стања одређених процената онеспособљености код личних ратних инвалида, а који по одредбама овога Закона и на даље буду задржали право на државну заштиту и помоћ, овлашћује се Министар социјалне политике и народног здрав ља да одреди једну специјалну лекарску комисију, која ће у местима армијских и војних болница извршити детаљан преглед свију личних ратних инвалида са дотичне армијске области.

Оцене ове комисије дефинитивне су и достављају се надлежним инвалидским судовима на даљи поступак по одредбама овога Закона.

Састав ове специјалне лекарске комисије и награду члановима комисије одређује Министар социјалне политике и народног здравља.

§ 116 — Ближе одредбе за извршење овога Закона прописује Министар социјалне политике и народног здравља у споразуму са Министром војске и морнарице и фанансија.

§ 117 — Исплата трошкова око увођења у живот вога Закона пада на терет прихода „Народног инвалидског фонда“.

§ 118 — Овај Закон ступа у живот од дана кад га Краљ потпише, а обавзну снагу добија, кад се обнародује у „Службеним Новинама“, од кога дана престају важити: Инвалидски закон од 1925 године, у колико поједине одредбе истога нису поменуте овим Законом, а тако исто и Уредба о прегледу инвалида од 27 јануара 1921 године, као и све одредбе осталих закона, које би биле у супротности са одредбама овога Закона.

Препоручујемо Нашем Министру Социјалне Политике и Народног Здравља да овај Закон обнародује, свима Нашим Министрима да се о његовом извршењу старају, властима заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорвају.

Прилог: табела 2

Редни број	ЧИН И ЗВАЊЕ	ГРУПЕ И ПРОЦЕНТИ НЕСПОСОБНОСТИ								
		I гр.	II гр.	III гр.	IV гр.	V гр.	VI гр.	VII гр.	VIII гр.	IX гр.
		100% са додатком	100%	90%	80%	70%	60%	50%	40%	30%
1	Обвезници (каплари и редови)	8.400 д.	4.800 д.	3.200 д.	2.640 д.	2.160 д.	1.800 д.	1.400 д.	720 д.	540 д.
2	Нижи официри, капелници и војни свештеници (активни, рез. и пензионисани)	15.000 д.	9.600 д.	6.240 д.	5.280 д.	4.320 д.	3.600 д.	2.880 д.	1.440 д.	1.800 д.
3	Виши официри, капелници и војни свештеници (активни, рез. и пензионисани)	18.000 д.	12.600 д.	8.640 д.	7.680 д.	6.320 д.	5.400 д.	4.380 д.	2.640 д.	2.160 д.
4	Ђенерали и адмиралци (активни, рез. и пензионисани)	21.000 д.	15.600 д.	11.040 д.	10.080 д.	8.320 д.	7.200 д.	5.880 д.	3.840 д.	3.240 д.

2

